

(Շար. Ա. Էջի 4րդ սիւնակէն)

աղտեալալնեբուս։ Ու ան՝ այսօր, կրնանք
ըսել որ լծուած է արդէն Հայաստանի
վերաշինութեան գործին։ Դեռ ասորի
մը չընեն որ՝ քանի մը հազար գաղ-
թականներ, շնորհիւ իր օժանդակու-
թեան կրթին Յունաստանէն Հայաստան
փոխադրուին, որ այսօր՝ մայրենի եր-
կըմէն՝ մօկ կ'ապրին աղաւ եւ հան-
գիստ, լծուած ասեղծագործ աշխատան-
քի։

կրնանք վստահ ըլլալ որ՝ Հայաստանի վերահիսնութեան մէջ ան կոչուած է կորեւոր դեր մը խաղալու։ Այսօր Բաղեղործականը իր Բաներորդ տարիքի շէմքին կանգնած է՝ առայդ, ուժով և կենսաբայր երիտասարդի մը նման։ Բարեգործականին նման կազմակերպութիւն իր նախընտքը չէ եղած Հայ յոյժ մէջ, ու ամէն կերպով պատիւ կը բերէ մեր ցեղին։

Կրնանք անով պտրծենալ և հպարտանալ, իբրեւ եւրոպական իմաստով Միութիւն մը։ Բարեգործականը իր սլեման բաղմապիտի ծառայութիւններով այսօր իբրեւ ազգային երախտեաց արժանի կազմակերպութիւն մը կը ներկայարար մեր առջակէ։ Պէտք է հստակաբար սիրենք զայն։

Կենսաբոլորտինք անով, գաւրգուրանք անոր վրայ։

Այսօր Բարեգործական ամէն տոնե-
նէ աւելի կենտունակ եռանդուն պծած
կեր մը կը ներկայացնէ մեզի Գլխի
ամէն կողմ որ հայեր կան՝ ան ունի իր
մասնաձիւղը որոնց թիւը 200ը կ'անց-
նի։ Ունի 10,000է աւելի անդամներ։
Դսան տարիներու ընթացքին 300 000
նկղ, օսկիւր օժանդակութիւն պըրած
է մեր հայրենիքին, և ներկայիս պատ-
կանելի անձնաստիւիլի գումար մը ունի
իբրև գրամագլուխ։

Ի՞նչ է պատճառը մեր Միութեան այս
քան յաջողութեան և բարգաւաճութեան,
ապահովաբար անոր բարոյական ոյժին
մէջն է այդ գաղտնիքը Բարեգործա-
կանը մեծացաւ ու զօրացաւ, որովհետեւ
անոր հիմնադիրները և զայն վարողնե-
րը ցոյց տաւին զուիջողութեան ոգին, աւճա-
նախորդութեան և այլաօրական զգա-
ցումներ: Անոր մեծանուն հիմնադիրնե-
րը մաքուր ազգասիրական զգացումնե-
րէ մղուած էին և այդ ոգին է որ ցարդ
գործօն դեր ժը կը խաղայ Բարեգոր-
ծականին մէջ: Այդ ոյժն է որ զինքը
կը վորէ: Անոր յաջողութեան պատ-
ճառներէն մէկն ալ է իր հետապնդած նը
պատասխաններուն զերազանցապէս հոյրե-
նաւորական բնոյթ մը ունենալն է:

Այսպէս, թէեւ ըստ երեւոյթին՝ Ռա-
րեգործականը մարգարեական կաղճա-
կերպութիւն մը կը ներկայանայ, բայց
կարելի է ըսել որ՝ ան հայ մշակոյթի
գործօն աղդակ մըն է մեր օրերունը։ Առ-
նոր ցանած հունտերը արդէն սկսած են
նախ իրենց արդիւնքը։ Ուրախու-
թեամբ կրնամ յիշատակել, որ այդ ար-
դիւնքը այս տեղ մեր մէջն ինչ է։ Ահա
մեր նախկին ասները օր ներկայ են հոս։
Առջոյ, կենսունակ և խօսեամբալից օւ-
ժեր, որ ապահովաբար վաղը պիտի դառ-
նան օգտակար քաղաքագիրներ։ Մեր
Միութեանին թիպում ջանքերուն արդիւ-
նաւորութիւն են անօճը, հետեւաբար, ա-
նճը ի տե՛ս՝ կը խայտան մեր հօգիւնը։

Մասնաւորապէս խօսքս ձեռքի ուղղե-
լով կը հրաւիրեմ ձեզ քը բարձր բռնէք
Միտթեան պօռնակը և ջանաք միշտ
անոր քայլած վայտ ճամբէն քայլելու:
Բայց որ ձե՛ծ ձեանքակներ, մանաւանդ
մարդասիրական այս օրինակ դռները
ձեռքը կը դնուին Նուրիումով և մանա-
ւանդ անգործութեան օգիտով: Զանացէք
պարսպնէ ձեր մէջ այդ զգացումները որ
կը վարէ Հ. Բ. Ը. Միտթեանը:

Այս հանդիսաւոր տարեդարձին առ-
թիւ ձեր բոլորին զգացուցնելուն թարգ-
մանն ըլլալով՝ կը մաղիեմ մեր օրերէի
Միտթեան նորանոր յաջողութիւններ
և աւելի փառուն ազգագայ մը: Կը
մաղթեմ նաև ոյժ և կարողութիւն բա-
ւոր անոնց որ կը վարեն այս ազգա-
սէր կազմակերպութիւնը ոչնչով ի
բոլոր օրով՝ Կեցցե՛հ Հայկ՝ Բարեկարձ:
Միոսթսւնդ

18 Ապրիլ 1926

ՏՊԻՐ. Գ. ԱՄԱՏԵԱՆ

HISTOIRE ANCIENNE DE L'ARMÉNIE

GÉOGRAPHIE ET STATISTIQUE.

PAR LE R. P. Fr. TOURNEBIZE

1. *Anciennes limites.*— Depuis plus de cinq siècles, l'Arménie a cessé d'exister comme royaume. Tout son territoire est atjourd'hui aux mains des Perses, des Russes et des Turcs. Néanmoins son peuple, maintenant amoindri et dispersé, joue⁹ pendant des milliers d'années, en tant que nation, un rôle important. Aux plus beaux temps de son histoire, le royaume d'Arménie occupait une contrée dont la superficie était presque aussi grande que celle de la France. Le pays était divisé en deux parties, la grande et la petite Arménie. La première, de beaucoup la plus ancienne et la plus importante, comprenait les régions qui s'étendent du 36° 40 au 41° 50 lat. nord, et du 36° au 47° longitude est⁹ selon le méridien de Paris.

C'est dire qu'elle avait pour limites, au nord l'Ibérie (Géorgie) et le Cyrus (le Kour); à l'est, la mer Caspienne et l'Atropatène (Aderbaïdjan); au sud, la Mésopotamie. L'Euphrate la bornait à l'ouest et la séparait de la petite Arménie. Celle-ci, au nord et à l'ouest, touchait au Pont et à la Cappadoce, et se divisait plus tard en 1re, 2e, 3e et 4e Arménie. Son étendue territoriale, comme ses divisions administratives, varièrent beaucoup avec les siècles. Anciennement, la grande Arménie était divisée en 15 territoires (Nahank), subdivisés en provinces (Cavar) et celles-ci en districts ou en canton. Plus tard, vers le IVe siècle après N.-S., le royaume entier comptait 20 satrapies, 620 districts, 40.000 communes, et pouvait mettre sur pied une armée de 300.000 hommes.

Placée aux avant-postes de l'Asie, à proximité de l'Europe et de l'Afrique, séparée en même temps des autres continents par les mers et les fleuves profonds qui l'entourent, l'Arménie a été justement appelée, par Humboldt, le centre de gravité de l'ancien monde, et par Ritte, l'Ile-Montagne.

2. *Partage actuel et dispersion des Arméniens.*— Comme la Pologne, à laquelle on l'a souvent comparée, l'Arménie est aujourd'hui partagée entre ses trois États voisins: la Turquie, la Perse et la Russie. L'Empire ottoman possède, outre la Cilicie la plus grande partie de l'Arménie occidentale, qui construit aujourd'hui les vilayets, de Diarbékir, Kharpout, Van, Bitlis, Erzeroum, Trébisonde, Sivas, Angora, Adana, Alep. Dans les provinces de Bitlis, Erzeroum, Adana, les Arméniens forment le cinquième ou le quart de la population; mais, dans la plupart des autres vilayets, ils sont loin d'atteindre cette proportion. Ils se sont d'ailleurs répandus ou ont été dispersés dans les autres vilayets de l'Empire ottoman, surtout en Crète, dans l'Archipel, à Smyrne, Brousse, Ismidt, et Constantinople, en com-

pte à peu près 50.000 On peut évaluer d'une manière approximative à 1.300.000 les Arméniens sujets du Sultan.

La Perse reste maîtresse de la partie sud-est de la grande Arménie, dont a été formée la province d'Aderbaïdjan. Celle-ci renferme environ 25.000 Arméniens. Le royaume entier en compte probablement un peu plus de 50 000.

Par suite surtout des persécutions, le nombre des Arméniens qui habitent la Perse et la Turquie diminué presque constamment, depuis plusieurs siècles. Le souci de leur propre sûreté, autant que leur génie mercantile en a entraîné plusieurs milliers vers la Galicie, Boukovie, la Transylvanie, la Hongrie. D'autres colonies presque aussi importantes se sont établies à Vienne, à Venise, à Trieste, à Marseille, à Paris, à Londres, Manchester, Amsterdam, surtout dans l'Inde continentale et l'archipel asiatique.

Mais la masse des émigrants s'est portée vers les provinces russes les plus proches de leur pays. Aujourd'hui, le Tsar compte parmi ses sujets plus de 1.200.000 Arméniens, dont les neuf dixièmes sont répandus dans la Pologne, la Russie d'Europe, et surtout le Daghestan et la partie nord-est de la grande Arménie, située entre le Kour et l'Araxe, et tombée au pouvoir de la Russie.

3. *Importance de l'Arménie.*— Quel est le nombre total des Arméniens ? Interrogez les Arméniens ; la plupart vous diront qu'ils sont à peu près 5.000.000. Si cette évaluation est trop forte, les autres qui en baissent le nombre au-dessous de 3.000.000 nous semblent tomber dans l'excès opposé. Le chiffre de 3.500.000 à 4.000.000 auquel s'arrêtent plusieurs sérieux géographes, est aussi celui qui paraît offrir le plus de garanties.

Les Arméniens, à ne regarder que leur nombre, doivent donc être rangés parmi les petits peuple. Il en est tout autrement, si on juge de l'importance d'un peuple par l'antiquité de ses origines et son glorieux passé. Ce vaste plateau qui se dresse au-dessus de quatre mers méditerranéennes et de la Mésopotamie à la hauteur de 3.000 à 5.000 mètres, qui est creusé de grands lacs l'un, celui de Van, à 80 milles de longueur sur 40 de largeur; qui est coupé de fleuves profonds tels que l'Euphrate, le Tigre, l'Araxe et le Kour, devait être l'un des principaux points de mire des grands conquérants de l'Europe orientale et de l'Asie. C'est, d'ailleurs, lieu de passe des invasions qui côtoyaient la mer ou suivaient les grands fleuves, à la recherche d'un pays plus riche ou plus facile à défendre que celui dont on s'éloignait.

ԵՐԹՆԵՐՈՐԴ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԲԱՅՐԱԳՈՅՆ, ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

1926 Ապրիլ 5ին, Սայաաթի մաս N.
E. K. ի պատգամով Հիթաբի ճոպակապ
եղեին մեջ, Սուրիոյ Բարձրագոյն վար-
ժարաներու հաւաքոյթը տեղի ունեցաւ,
որ տեւեց չորս օր եւ վերջացաւ երբ օր:

Ի ստորեւ կը դնենք վարժարաներու
ներկայացուցիչներու, ուսուցիչներու եւ
ստակերտներու թիւը։—

1. Սալայալ Գիսուբեանց վարժ. են	21
2. Սուգ էլ Դարպի Լիբանանեան «	12
3. Պէյրուի Էմոնթիեթե-վարժ. «են	2
4. Պուրմանայի Անգլիական «	9
5. N. E. R. ի որբանոցներեն	16
7. Յիսէյիի Սուռական վարժ. են	4
6. Թրիպուիի Ամբիկեան «	16
8. Պէյրուի Ամբիկ. Համալս. են	22
9. Շուվիյեթի Բարձ. վարժարանէն	4
10. Եւսկի Ամբիկեան վարժ. են	3

Գումար.	109
Մասնաւոր պատժոն ունեցողներ՝	7
Ընդհանուր գումար	116

Փոֆ: Հանձնա հուպպեզ, Սաթալի Ա.
մերիկեան Միսիոնեհ վեր, Բ. Ս. Պալը-
լի: Թրիփոլի Միսիոնեհ վեր. Հա-
պիպ Սուպնի: Սուրիոյ Աւեսարանի
հառզլակեան ընկերութեան, վեր.
Ֆորն Հ. Երբը: Սաթալի Ամերիկեան
Միսիոնեհ Տէ. ձօրն Ա. Ֆօրս:

Հիշափի որբանոցին համար պա-
ռաբեր առիթ մը նկատուեցաւ սոյն
մեծառուի միութիւնը. որմէ առ հաա-
րակ քէ անդամները եւ քէ որբանոցիս
սաները եւ ուսուցիչները մեծապէս օգ-
տուեցան:

Այս ժողովին մասնակցեցան բխս-
սոնեայ, Զիրզի, մանմեսական, սուր-
ացիներ եւ հայեր, որոնք առանց ազ-
գային եւ կրօնական խտրութեան, հա-
մեաւախաբար եւ խաղաղ կերպով,
հայրենիքի վերաբերող երկարօրժական
տարուեսական, գրախօսական եւ կրօ-
նական հարցերու շուրջ վիճաբանու-
թիւններ եւ խորհրդակցութիւններ կա-
տարեցին :

Բանալթօսներն էին Պէյրուսի հա-
մալ սահանէն եւ միւս վարժարաններէն
կարող փրօճեալներն եւ մասնագէտ
ուսուցիչներ:

Բանխօսներուն ընթացքը ներքին էին:— Կեանքի մէջ յաջողութիւն, սիրելի եւ ծառայել, բարոյական եւ կրթական ուսումնասիրութիւն, հայրենիքի բարգաւաճման եւ յառաջացման համար պէ՛տ էր զոք միջոցներ, եւայլն:

Դասերու ընթացին վիճաբանութիւններ եւ լուսաբանութիւններ տեղի ունեցան գիտական, կրօնական, կրթական, բարոյական, իրիւսոնեայ եւ մանկմտական տարրերու մեջ պէտք զգացւած համեմատութեան նկատելի տարբերութեամբ։

Ուրախառիթ պարագայ մը ներկա-
յացուց Ն. Ի. Բ. ի ընդհ. Տնօրէն յար-
գելի Մր. Ֆալկի եւ Մր. Վիլհալմի բա-
նախօսու թիւեր:

Մ. Զավլը մանրամասն տեղեկու-
 րիւններ տուաւ Նիյր Իսա Իլիիֆի եւ
 Նիյր Լիկի գործունեութեանց մասին
 ի մասնաւորի զովեստով ի վեր հանել
 Նիյր Իսա Լիկի սոյց ետեւած գործու-
 նեաւորիւնը եւ ձեռն բերած յաջողու-
 րիւնը չի ստոնմանք ըսելու քէ ներկա-
 ները զգացուեցան տուած տե-
 ղեկուրիւններէն, խոստացան եւ պա-
 րաստակամութիւն յայտնեցին Ն. Ի. Լի-
 կաւելի ի վրդոյնեմով գտնելու. իսկ Մ. Գ-
 իլիաւիս զմտերեւեմ ճիւղն էր կրթութեան
 դէրը ու զարգացումը:

Ժողովին ամբողջ ընթացքին մասնակցեցաւ Երբանդիս Գուրազմ ճրատագախումբը, իսկ երգեցու՝ Գլխի, ջութակ եւ օրկան, որոնք մեծ հանոյք եւ ուրախութիւն պատճառեցին ժողովականներուն:

Փողովին կարգադրութեան եւ կանոնաւոր ընթացքին անձնուիրաբար հրս կեցին որբանոցիս սնօրէն Յարգելի Մ. Պ. Լ. Հօրն եւ ուսուցիչներ:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Ո՞ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ
18—4—26 = Հիլթափ

[illegible]

ԹԱՂՈՒՆԱԿ, ԵՑ
ՌԺԻՐԻՆ (ԱԹԷՆԲԻ) ԱՐԶԱԳԱՆԲԸ
ԱՐՏԱՍԱԶՄԱՆԻ ՄԷԶ
ԳԻՇՆԵԼԻՑՈՒԹՎՆԵՆ
ԼԵՐՋԻՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
Ի՞նչ կը գրէ «Ժամանակ»,
«Դաճանկայան աղանդաւորները
արժան մէջ դրած են զոեքը»:

ՍՍՀԱՐԱՆ		
23 Ապրիլ 1926		
Եգիպտոսի Ս. դհկ.		740
Սբերլին	» »	720
Տոլար		148
Օսմ. Հնչ. Ոսկի		650
Ֆրանս »	»	555
Անգղ. »	»	710
Թրք. թղթադրամ		73
»	Պ. Օ.	110
» Արժաթ Մէհիս		60
Սուր. Սկեդրամ դ Ե.		15,37,5
Յ. Դուիթեան Ե Լ: Շերինեան		

Կարդացիկ Ե արածեցիկ՝ ՎԻԻՄԱՆ

Անգլիա Հայաբերք

